

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum ad motus gratiæ præuenientis intellectus & voluntas efficienter
concurrant, & ordine & modo quo generentur. disp. 43.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

imò quibus in fide roborantur, adeoque caritate inflammantur, ut perfecta caritas foras mittat timorem, ac proinde, qui non leuia spiritus sint testimonia, quòd sint filij per gratiam gratum facientem adoptati: nihilominus regulariter numquam ita certi omnino sunt, vel motus illos esse immixtos à Deo, vel se esse in gratia gratum faciente constitutos, quin falli interdum possint. Atque ita semper eos coram Deo humiliari oportet, & sub occultis Dei iudiciis vereri, ne fortè, etiam existentibus tam verisimilibus iudiciis, iustitiam Dei non sint assecuti. Vnde Ecclesiastes 9. *Sunt iusti atque sapientes, & opera eorum in manu Dei, & tamen nescit homo utrum amore, an odio dignus sit: sed omnia in futurum seruantur incerta.* Et Iob 9. *Si venerit ad me, non videbo eum: si abierit, non intelligam.* Et paulò inferius: *Si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea.* Et Paulus primò ad Corinthios 4. *Nihil mihi conficius sum, sed non in hoc iustificatus sum.* In sensu ergo explicato intelligendum est fideles sæpe in se ipsò motus gratiæ experiri.

DISPUTATIO XLIII.

Utrum ad motus gratiæ præuenientis, intellectus & voluntas efficienter concurrant, & de ordine, & modo quo generentur.

Superest examinemus an motus gratiæ præuenientis & excitantis à solo Deo efficiantur: an verò simul etiam intellectus efficienter concurrat ad illustrationes gratiæ, quibus illustratur, & voluntas ad affectus & motus gratiæ excitantis, quos suscipit.

Andreas à Vega li. 6. in Concilio Tridentinum cap. 8. existimat, in primis, ut intellectus intelligat, & voluntas velit, necessarium non esse, ut intellectus, quæ formaliter intellectus intelligit, efficiatur ab illo saltem tamquam ab vna parte totius causæ efficientis: sed per intellectiōnem à Deo solo aut ab Angelo productam, & in eo receptam, posse formaliter intelligere. Eodem modo necessarium non esse, ut volitio, quæ voluntas formaliter vult, sit ab ea saltem tamquam à parte causæ efficienter producta: sed rectè posse velle per volitionem à solo Deo productam. Hæc putat esse communem philosophorum sententiam. Deinde verò, quod ad quæstionem propositam attinet, probabilius existimat, illustrationes, & alios motus gratiæ præuenientis, quibus peccatores, tum ad fidem, tum ad iustificationem vocantur, esse à solo Deo efficienter, interueniente aliquando ministerio alicuius Angeli inspirationes immittentis: intellectum verò & voluntatem nullo modo concurrere ad eiusmodi motus efficienter, sed solùm eos in se suscipere.

Probat suam sententiam primò, quoniam id videtur definitum in Concilio Arausicano secundo, canone 20. ubi ita habetur: *Multa in homine bona fiunt, quæ non facit homo: nulla verò facit homo bonus, quæ non Deus præster, ut faciat homo.* Porro quæ ita fiunt in homine, ut homo ea non faciat, non videntur esse alia, quam motus gratiæ præuenientis, quibus à Deo vocatur, attrahitur, & inuitatur.

Secundò ex illo Apocal. 3. *Sic ad ostium, & pulsio: si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, &c.* Quibus verbis se docet Christus habere instar pulsantis ad ostium dum peccatores vocat: cum ergo pulsatio fiat solùm à pulsante, neque in habitatore domus sit libertas, nisi ad audiendum, vel ad occludendas aures, ne sonitum percipiant, itémque

A ad aperiendum, vel non aperiendum, utique motus gratiæ præuenientis, quibus peccator vocatur, erunt solùm à Deo: peccatoris verò solùm erit illis consentire, vel dissentire, atque adeò ianuam cordis aperire, vel non aperire.

In contraria sententia est Dominicus à Soto primo de natura & gratia c. 16. nempe motus illos esse simul efficienter ab intellectu & voluntate. Quæ sententia est proculdubio amplectenda. Ratio est, quoniam, ut disputatio 8. 9. & aliis explicatum est, illuminationes illæ nihil aliud sunt, quam cognitiones ab externo concionatore, aut ab Angelo interius aut aliunde excitatæ, & à Deo peculiariter supernaturalique influxu adiutæ, quibus homo conficit, aut penetrat id, quod sub talem cognitionem cadit, eo cognitionis genere, quod ex tali supernaturali Dei influxu ad salutem sit iam aliquo modo accommodata. Neque Deus immittit nouas species, quibus cognitiones illæ fiant, sed inserens se per suum influxum cognitionibus, quæ per species acquiruntur, & à concionatoribus, aut ab ipso Deo, vel ab Angelo, aut aliqua alia ratione excitantur, efficit cognitiones illas ad salutem accommodatas, plus vel minus pro ratione maioris vel minoris influxus: quare Deum ita illuminare & vocare, non est aliud, quam suo influxu cooperari illo modo ad illas cognitiones, quibus voluntas excitatur. Cum ergo cognitio non solùm sit actio, sed etiam sit vitalis actio, quæ suapte natura postulat, ut sit à principio interno eius in quo est: nulla verò actio, etiam non vitalis, denominare possit nisi id, à quo efficienter emanat, ut in hac prima parte, quæstione 12. a. 5. ostensum est (neque enim calefactio, quæ non fieret ab igne, sed à solo Deo in aquam, posset vlla ratione denominare ignem calefacientem) consequens est, ut prædictæ illuminationes, cognitiones (ve supernaturales, necessariò sint ab intellectu tamquam ab vna parte totius causæ efficientis: tamen non intellectum ipsum, sed Deum, à quo est peculiariter ille supernaturalis influxus, denominent illuminantem, & vocantem: intellectum verò, à quo habet, ut sint cognitiones, denominent cognoscentem: & simul etiam illuminatum, quatenus cognitiones ipsæ, atque influxus Dei in eo recipiuntur.

Idem dicendum est de affectibus gratiæ, quibus præuia cognitio voluntas erigitur & inuitatur, tū ad elicendam spem, tum ad diligendum Deum, antequam actum spei, aut amoris, vel doloris ex dilectione eius eliciat. Licet enim ad huiusmodi affectus & motus non cooperetur voluntas, quæ liberum arbitrium est, sed, velit nolit, præsentis cognitione infurgant, & patiantur illos supernaturales, rationemque habentes gratiæ præuenientis, si Deus simul in eisdem specialiter influat: nihilominus motus illi actiones quædam vitales sunt, quas in se ipsa experitur voluntas, ad quas proinde necesse est concurrat efficienter, non quidem quæ liberum arbitrium est, sed quæ voluntas, & natura quædam est: eo modo, quo efficienter etiam concurrat ad motus primò primos, qui non affectus, atque excitationes voluntatis ad volendum aut nolendum sunt, sed volitiones aut molitiones: rationem tamen virtutis ac vitij non habet, esto circa bonum, aut malum obiectum verentur, eò quòd libera non sint.

Ut verò res hæc scitu dignissima plenius intelligatur, animaduertendum est: Ex contemplatione rei valde amabilis, & quam multum refert adipisci, naturaliter consergere in voluntate motum quemdam quo voluntas ad illam afficitur: qui motus non est à volitio, sed affectio voluntatis ad illam rem, à cuius bonitate

Opinio 76.

Probatur primò.

Secundò.

bonitate quasi tangitur, & allicitur, ad volendum eam. Neque hic motus solum in hominibus solet antecedere volitionem, sed etiam in Angelis. Prius namque tempore, vel natura fuit, Luciferum ad id affici voluntate, quod per superbiam obtinere voluit, quam per voluntatem illud velle contra legem Dei. Sicut prius etiam fuit, Etiam affici ad pomum veritum, id quod Scriptura Geneleos 3, latis innuit illis verbis, *vidit mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile, quam illud comedere velle contra legem Dei. Porro licet in contemplatione eiusmodi rerum integrum sit voluntati, eas velle aut nolle, vel continere volitionem ac nolitionem: atamen quod ad illas non afficiatur, non alia ratione impedire potest, quam arcendo cogitationem, & diuertendo ad alia, vel proponendo voluntati res alias, quae ad contraria omnino eam allicere solent: sublati namque impedimenti, ex contemplatione similibus rerum confurgunt eiusmodi motus merè naturaliter in voluntate. Vnde Augustinus 4, de libero arbitrio cap. 25, *Voluntatem, inquit, non allicit ad faciendum quodlibet, nisi aliquid visum: quod autem quisque vel sumat, vel respiciat, est in potestate: sed quo visio cogitur, nulla est potestas. Et subiungit, idem etiam cerni in Angelis. Quod si existente affectu ad aliquam eiusmodi rerum menti occurrat via & aditus, quo obtineri posse credatur, naturaliter etiam confurgit in voluntate motus quidam quasi erectionis illius ad sperandum, qui tempore, vel natura antecedit actum liberum spei. Porro motus ille à notitia bonitatis obiecti, & notitia viae, qua obtineri posse creditur, aut non impossibile iudicatur, cooperante voluntate, non vt libera, sed vt natura quaedam est, efficitur: confurgitque naturaliter in voluntate, eò maior, quò notitia bonitatis obiecti, & via qua obtineri posse creditur, maior ac verisimilior est, vt de illo alio motu affectus voluntatis ad obiectum bonum cognitum dictum est.**

Gratia praeueniens motus actiones sunt vitales, & quo pacto fiunt.

Ex his facile intelligi potest, motus gratiae praeuenientis actiones esse vitales, qui sunt, quomodo fiant, & an sint motus liberi arbitrii, quae liberum arbitrium est, vel nò, atque quousque à libero arbitrio pendeant. Etenim cum Deus per gratiam, quam nobis largitur, non tollat, sed ponat, ac perficiat naturam, eamque adiuet in suis motibus, vt vnusquisque ex supernaturali auxilio & gratia talis sit, qualis ad salutem oportet: sanè ad dignoscendos & applicandos motus gratiae, necesse est, attendamus ad progressum ac ordinem, quem natura ipsa, potentie, ve cognoscentes & appetentes seruares, si illos eodè actus, quibus iustificamur, suis solis viribus quo ad substantiam actus producerent, vt ea ratione intelligatur, quo pacto Deus per auxilia ac dona gratiae se inferat & cooperetur cum natura, eamque adiuet, vt supra suas vires eos producat, quales ad salutem sunt necessarii.

Disputatione 8. & sequentibus ostensum est, Deum, cum aliquem illuminat & vocat ad fidem, nò producere species, atque notitias rerum credendarum, sed haberi eas ex rebus ipsis antea cognitis, vel ministerio concionatoris, vel aliqua alia ratione, vt latè ibi explicatum est: eaque de causa dictum ibidè est, illuminationem nostram, & internam vocationem, qua à Deo vocamur ad fidem, multum pèdere à nostro libero arbitrio, & conatu Ecclesiae. Cum enim sine eiusmodi notitiis non fiat, vtrique quantum illè, vel à nostro libero arbitrio, vel à conatu Ecclesiae pendent, tantum, tamquam à conditione sine qua non illum in abimur, pender regulariter & secundum

A communem cursum diuinæ prouidentiae, quod à Deo illuminemur, & vocemur. Idem dictum est ibidem de moribus gratiae excitantis ad contritionem.

Accipe ergo ordinem motuum gratiae praeuenientis, simulque cognosces quinam sint isti motus, & quomodo fiant. Dum homo, nondum ad fidem supernaturaliter interius vocatus, cogitat & expendit res credendas, per notitias concionatoris ministerio, aut aliunde comparatas, influit Deus in eadem notitias influxu quodam particulari, ac supernaturali, quo cognitionem illam adiuuat, tum vt res melius & dilucidius expendatur, & penetrètur, tum etiam vt notitia illa iam limites notitiae supernaturalis & ad finem supernaturalem in suo ordine & gradu accommodata attingat. Influxus verò ille dicitur motus gratiae praeuenientis ad fidem supernaturalem & illuminatio: notitiaque illa & cognitio, effecta iam à Deo supernaturalis per talem influxum, appellatur gratia praeueniens ex parte intellectus. Ex cognitione verò & penetratione eorum rerum, quae ad fidem spectant, nempe cum expenditur quam digna sint quibus assensus adhibeatur, quantumque id expediat, oritur naturaliter in voluntate motus affectionis ad res ita cognititas, quo allicitur, & quasi inuitatur ad imperandum intellectui assensum: quo eis assentiatur. Cum hoc ergo motu quasi se inferit etiam Deus, influens in illum per auxilium particulare, illumque eo auxilio quasi acuit, vt magis urgeat & alliciat, efficitque illum supernaturalem, vt in suo ordine & gradu sit etiam ad salutem accommodatus. Auxilium itaque particulare, quo Deus in illum motum influit, appellatur auxilium gratiae praeuenientis: motus verò ille, atque affectus voluntatis circa ea, quae ad fidem spectant, quatenus à Deo supernaturalis efficitur per auxilium illud, dicitur gratia praeueniens ad assensum fidei ex parte voluntatis.

Disputatione namque octaua explicatum est, vocationem ad fidem, idve quo ad credendum Deus nos trahit, duos illos motus gratiae praeuenientis tam intellectus, quam voluntatis, comprehendere.

Ex his patet, hos duos motus gratiae praeuenientis actiones esse vitales intellectus & voluntatis, multumque pendere à libero arbitrio, imò & liberum arbitrium posse illos desiderare, & petere à Deo, & quodammodo se ipsum aptare & disponere, vt, iuxta communem cursum ac ordinem diuinæ prouidentiae, facilius sibi à Deo donentur: at proprie loquendo nò sunt actus liberi arbitrii, nò solum quoniam illustratio intellectus esse potest per cogitationes, in quas absque vlla deliberatione, motu liberi arbitrii incidit homo, vt quas Angelus, aut Deus in eum expresserit, aut excitauerit, vel alius per sermonem suggesterit ante omnem motum liberi arbitrii, sed etiam quoniam quod cogitatio illa euadat illustratio & gratia praeueniens, solum id habet ex influxu supernaturali Dei, & per comparisonem ad Deum tamquam ad eam sam illuminantem, non verò per comparisonem ad intellectum: quamuis, nisi simul cooperaretur intellectus, cogitatio & illustratio illa non esset in rerum natura: quare talis illustratio, quae illustratio est & gratia praeueniens, non est actus liberi arbitrii. Affectus verò supernaturalis voluntatis circa ea, quae ad fidem spectant, merè naturaliter oritur in voluntate existente illustratione intellectus; simulque influente Deo in illum per concursum particularem, neque cooperatio voluntatis ad illum est in libera potestate voluntatis, sed merè naturaliter ex ea resultat, quatenus natura est, non verò quatenus liberum arbitrium est, vt paulò antea fuit explicatum: tametsi, vt liberum arbitrium est, arcendo cogitationem,

Ordo motuum gratiae praeuenientis.

rationem, aut adducendo rationes allicientes voluntatem in partem oppositam, possit impedire, ne infurgat Porro liberum arbitrium his duobus motibus gratiæ præuenientis adiutum & excitatum, liberam adhuc habet potestatem imperandi, aut non imperandi assensum fidei. Quod si voluntas fidem amplecti velit, actumque credendi imperet intellectui, influente simul motu gratiæ præuenientis, quam habet, elicit in se ipsa actum supernaturalem, quo fidem amplecti vult, quoque assensum imperat intellectui. simulque intellectus motus imperio illo supernaturali voluntatis, illustrationeque diuina adiutus, elicit actum supernaturalem assentiendi reuelatis, hisque duobus actibus supernaturalibus intellectus & voluntatis homo ritè dispositus suscipit habitum fidei supernaturale à Deo solo infusum, quo deinceps similes actus supernaturales valeat producere. complectiturque is habitus duas partes, vt disputatione octaua explicatum est: alteram quæ in voluntate residet ad imperandos assensus credendi intellectui: altera quæ in intellectu ad eliciendos eodem assensus imperatos à voluntate, sita est: hæc verò pars sola est, quæ habitus fidei supernaturalis propriè appellatur.

Motus gratiæ præuenientis ad motum spei randi.

Reliqui motus gratiæ præuenientis, ad spem, & contritionem, aut attritionem supernaturalem necessarij, in hunc modum generantur. Dum intellectus, illustratus iâ lumine fidei supernaturalis, sempiternam beatitudinem homini à Deo præparatam cogitat, bonitatem ac excellentiam illius, tum multa alia & præclara Dei opera, ac beneficia in hominè collata, de quorum numero sunt Christi incarnatio, ac passio, consideratque reliqua media quæ sibi ad vitam æternam consequendam abundantissimè suppeditata sunt, naturaliter oritur in voluntate, non solum affectus ad beatitudinem, quo allicitur & inuitatur, vt eam amore concupiscentiæ velit, sed etiam motus erectionis, quo attrahitur, & allicitur ad eam ipsam à Deo sperandam. Quamuis autem hic motus à libero arbitrio pendeat, si à cogitatione, ex qua motus oritur cesset, et si difficultates proponat quibus voluntas omnino deprimat, ac deterreatur: nihilominus, sublati impedimentis, merè naturaliter in voluntate insurgit, eique quasi se ingerit Deus specialiter influendo, eumque acuit, & efficit supernaturalem, vt in suo ordine & gradu sit qualis ad salutem necessarius est: per eumque supernaturaliter erigit, & quasi inuitat voluntatem, vt eliciat actum supernaturalem sperandi sempiternam beatitudinem, & media ad illam comparandam necessaria. Motio ergo illa, siue influxus supernaturalis Dei, appellatur auxilium gratiæ præuenientis ac excitantis voluntatem ad sperandum, vt ad salutem oportet. Ex quibus etiam patet eiusmodi motum operationem esse vitalem voluntatis, neque esse actum illius, quâ liberum arbitrium est, sed quâ voluntas ac natura est: tamen si modis illis supra explicatis pendeat à voluntate vt liberum arbitrium est. Per eiusmodi ergo gratiam liberum nostrum arbitrium, à Deo præuentum & excitatum, elicit, si vult, primum actum spei supernaturalis liberum, quo ritè dispositum consequitur à Deo habitum spei supernaturalis, per quem in posterum elicere possit alios similes actus supernaturales quotiescunque voluerit.

Gratiæ præuenientis motus ad contritionem.

Deinde cum intellectus lumine fidei illustratus, præexistentemque actu spei supernaturalis in voluntate, Dei bonitatem, tum secundum se, tum erga nos, considerat, & tam multa ac magna beneficia quibus tam suauiter nos præuenit, naturaliter excitatur in voluntate motio affectus amoris amicitia erga Deum,

A quo ea potentia allicitur, & ad Deum diligendum inuitatur. Huic etiam motui (qui licet carens pendeat à libero arbitrio, quatenus potest de Deo non cogitare, aliòve cogitationem diuertere, nihilominus, posita debita notitia ac lumine in intellectu, naturaliter oritur in voluntate) se inserit Deus illi, quo suo supernaturali influxu, non solum acuit & incendit, sed etiam efficit supernaturalem, qualis videlicet in suo ordine & gradu est ad salutem necessarius. Influxus ergo, quo Deus in illum influit, appellatur auxilium gratiæ præuenientis ad diligendum, vt ad salutem oportet: motio verò ipsa & affectus, vt est à Deo per illum influxum, dicitur gratia præueniens & excitans liberum arbitrium ad diligendum Deum, vt ad salutem oportet. Quod si simul accedat cognitio magnitudinis, multitudinis, atque ingratiitudinis peccatorum quibus Deum offendimus, liberum arbitrium gratia eadem præuentum, vt elicere potest actum dilectionis Dei supernaturalis: ita poterit elicere actum veri doloris de peccatis propter Deum ex affectu amoris supernaturalis dilectum, qui est vera contritio, & vltima dispositio ad gratiam gratum facientem, quæ in eodem instanti posterius tamen natura, contritionem ipsam consequitur.

Quod si quis, intellectus per lumen fidei illustrato, cogitet se propter lethalia peccata ius ad sempiternam felicitatem amisisse, ignem, & cruciatum sempiternos, extremamque miseriam promeruisse, naturaliter ex tali cogitatione insurgere solet in voluntate motus timoris Dei, qui adeo peccata detestatur, & accerere punit. Huic autem motui solet se inserere Deus influxu supernaturali, eum acendo, vt plus stimulet ac pungat, tribuendoque illi esse supernaturale seruilis timoris. Eo autem timore liberum arbitrium adiutum & excitatum, elicere potest dolorem supernaturalem de peccatis ex Dei timore ac gehennæ, qui dolor est attritio supernaturalis cû sacramento sufficiens ad gratiam iustificationis comparandam.

D Ad primum ergo argumentum Andreae à Vega dicendum est, ea quæ Concilium Araucanum dicit fieri in homine, quæ homo non efficit, esse tum habitus supernaturales infusos, quos solus Deus efficienter producit, tum etiam motus gratiæ præuenientis: qui, vt explicatum est, non sunt ab homine cooperante per intellectum & voluntatem, quatenus rationem liberi arbitrii sortiuntur. Porro eo loco illa solum censetur homo facere, quæ per liberum arbitrium, quâ liberum arbitrium est, efficit. Est enim ibi sermo aduersus Pelagianos de bonis quæ ad vitam æternam spectant: cum enim illi contenderent, hominè per suum liberum arbitrium abque auxilio gratiæ posse, imò re ipsa efficere, aliqua eiusmodi bona quibus auxilia gratiæ sibi deinceps conferenda promeretur, definiunt Concilij Patres, Deum quidem, sine homine cooperante per suum liberum arbitrium, efficere in homine aliqua de numero eorum bonorum: hominem verò per suum liberum arbitrium nullum eorum posse efficere, nisi Deus illi per suam gratiam præstet, vt illud efficiat. Quare non negant Patres vel intellectum, vel voluntatem, quatenus natura est, cooperari ad motus gratiæ præuenientis.

F Ad secundum dicendum est, Christum dum peccatores vocat, non pulsare ostium, quod vita careat, minimeque pulsationem percipiat: sed pulsare ostium cordis, hoc est, intellectum & voluntatem, quæ duo vocationem motumque, quo peccator à Deo vocatur, in seipsis experiuntur, neque aliter quam eliciendo simul operationes vitales, quibus peccator à Deo vocatur.

MOLLINA
D. V. E.

atur, & ad fidem, vel ad poenitentiam, vel ad ali-
quod aliud bonum allicitur, quas proinde in se ipso
experimento deprehendit homo, vt & ceteras virtutis,
tam cognoscentium quam appetentium operatio-
nes. Imò sicut, qui pulsat ostium, ea ratione pulsatur, vt
qui intus est percipiat sonum, indeque moueatur
ad aperiendum ostium: ita Deus ea ratione pulsatur ac
mouet cor, vt motus percipiatur, indeque vltimò
per liberum arbitrium moueatur homo ad consen-
tiendum motioni, efficiendumque id ad quod per
illam inuitatur, vt caratione aduersus Christum in ani-
mam concedatur: motio autem illa minimè depre-
henderetur, nisi ad eam vitaliter influerent potentia,
in quibus recipitur. Interest ergo inter ostij ac
cordis pulsationem, quòd licet vtraque, ea ex parte
quà pulsatio præcisè est, si solum efficiens à pul-
sante (neque enim motus gratiæ præuenientis, ea ex
parte quà sunt ab intellectu & voluntate, sunt pul-
sationes, neque per eas intellectus aut voluntas se
ipsa pulsant: sed solus Deus est qui per eas intelle-
ctum pulsatur & voluntatem) nihilominus ad actio-
nem pulsandi nullo modo concurrat efficiens
ostium, sed solus is, qui pulsatur, interuentu eiusmodi
actionis efficit sonum, qui si ad aures perueniat exi-
stentis intra domum, auditu percipitur: integrum
tamen illi manet aperire vel non aperire ostium: ad
rem verò, quæ est pulsatio cordis, necesse est, vt effi-
cienter concurrat cor ipsum, vt & percipi valeat, &
inde pro sua libertate, ad aperiendum cor Christo
Domino, homo moueri possit. Porro in testimonio
illo Apocalyp. 3. audire vocem Christi, non est il-
lam percipere, sed ei consentire & obedire.

DISPUTATIO XLIV.

*Vtrum credendi, sperandi, diligendi, ac poeni-
tendi actus efficienter emanent à Theologicis
habituibus in eo instanti, quo ad ipsos vltimò
disponunt, & quid sit iustificatio.*

Superest finem primæ huius concordiaë parti exa-
mine propositæ difficultatis imponamus. Vtrum
scilicet supernaturales credendi, sperandi, diligendi,
ac poenitendi actus, quibus adulti ad iustificationem
disponuntur, in quo instanti vltimò ad habitus Theo-
logialium virtutum disponunt, illicque à Deo infun-
duntur, efficienter emanent ab eisdem habituibus
tunc primò infusus, vt quidam volunt: an verò, vt
nos à disputatione octaua, & rursus à 36. non ob-
scure explicasse videmur, tunc non emanent ab ha-
bitibus, qui posterius natura in eodem téporis mo-
mento infunduntur, sed effecti sint supernaturales,
vltimæque dispositiones ad eos habitus, per distin-
cta auxilia ac motus gratiæ præuenientis ac excitantis
hactenus explicata: si autem post illud instans in
eisdem actibus persistamus, tunc toto tempore se-
quenti emanent ab habituibus iam infusus, meritoris-
que sint augmenti tum gloriæ tum etiam gratiæ in
primo instanti omnino gratis acceptæ. Inde verò ac-
cepta occasione simul explicabimus, quid iustificatio
sit, de quoties in præcedentibus, facta est mentio.

Diuus Thomas prima secundæ q. 113. artic. 7. ad
quartum & art. 8. ad secundum. Caietanus & Bar-
tholomæus Medina ad eundem art. octauum. Sotus
2. de natura & gratia cap. 18. & in quarto d. 14. q. 2.
art. 6. & Canus in relect. de poenitentia parte prima
ad finem. in ea sunt sententia, vt dicant, vltimam
dispositionem adulti ad gratiam efficienter emanare
à gratia ipsa, in quo instanti gratia primò infundi-
t. Molina in D. Thom.

A tur. Quin Sotus affirmat particulare auxilium, quo
ille actus supernaturalis fit, vltimòque ad gratiam
disponit, non esse aliud, quam ipsummet influxum
gratiæ habitualis ad eundem actum in genere cau-
sæ efficientis.

Hæc sententia probatur primò. Quoniam actus,
quo adultus vltimò disponitur ad gratiam, merito-
rius est vitæ æternæ in eo ipso instanti, in quo gratia
infunditur: sed non potest esse meritorius, nisi emanet
à gratia: ergo emanat à gratia in instanti, in quo
gratia infunditur.

Secundò, gratia gratum faciens habitus est ope-
ratiuus, agens seu cooperans, quantum est ex parte
sua, ex necessitate naturæ: sed agens ex necessitate
naturæ, præsertim si instantanea agat actione, in quo
instanti primò est, operatur, vt Sol, in quo instanti
est productus, illuminauit: ergo gratia gratum faci-
ens, in quo instanti infunditur adulto, qui per
suam operationem tunc vltimò ad eam disponitur,
cooperabitur ad eundem actum, qui in eo ipso in-
stanti producitur.

Tertiò, causæ in vno & eodem instanti possunt
esse sibi inuicem causæ, atque ad eò possunt semu-
tuò præcedere in alio atque alio genere causæ, vt,
quando aër suo motu aperit fenestram & ingreditur
aulam, in genere causæ efficientis prior est aëris
ingressus, quam apertio fenestræ: ingrediendo quippe
aperit fenestram: at verò in genere causæ dispositi-
uæ, & quasi materialis, cum fenestræ apertio, dispo-
sitiuo, conditione prærequisita sit, vt aër ingreditur,
prior est, quam aëris ingressus: item iuxta eos, qui re-
solutionem fieri affirmant vsque ad materiam primam,
in quo instanti introducit forma substantialis ignis, ab ea
efficienter emanat calor, quo conseruetur in materia,
atque ad eò in genere causæ efficiens forma substantialis
præcedit in materia suam requisitam dispositionem:
tamen in genere causæ materialis ac dispositiua prior
sit illa eadem dispositio in materia: exemplum etiam
adhibet D. Thomas in aëris illuminatione, quæ in genere
causæ efficientis antecedit expulsionem tenebrarum:
cum tamen in genere causæ materialis prior sit tenebra-
rum expulsio, quam luminis receptio: eodem ergo
modo in genere causæ efficientis prior erit gratiæ
infusio, vltimòque illius influxus in actum, quo
adultus vltimò se disponit ad gratiam, quam sit
dispositio illa: cum tamen in genere causæ materialis
prior sit ea dispositio, quam gratia animam infor-
met, ad eumque actum influat.

Non defuerunt, qui cum sentirent adulti iustifi-
cationem compleri actibus virtutum infusarum af-
firmauerint habitus Theologicarum virtutum effi-
cienter concurrere ad adulti iustificationem, eaque
de causâ actus credendi, sperandi & diligendi, in
quo instanti sunt vltimæ dispositiones ad habitus, &
in quo ipsi primò infunduntur, efficienter ab eis-
dem habituibus produci. Atque id probabant ex ver-
bis illis Concilij Tridentini, sess. 6. cap. 7. *In iustifi-
catione cum remissione peccatorum hæc omnia simul in-
fusa accipit homo per Iesum Christum cui inseritur, fi-
dem, spem & caritatem: nam fides, nisi ad eam spes acce-
dat & caritas, neque vnit perfecte cum Christo, neque
corporis eius viuum membrum efficit.*

Hinc eiuusmodi eliciebant argumentum, quod or-
dine sit quartum. Vnire & efficere membrum viuū,
efficientiam proculdubio significat: cum ergo hæc
efficientia posita non sit in habituum infusorum
informatione, qua animam illiusque potentias in-
formant, sed in eorumdem habituum influxu ad
actus

Probatur
primò.

Secundò.

Tertiò.

Quartò.